

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Історичний факультет
Кафедра всесвітньої історії

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри всесвітньої історії

Ігор ОПРЯ

26 серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ СВІТОВИХ ЦИВІЛІЗАЦІЙ (1 модуль)

підготовки фахівців *першого (бакалаврського) рівня вищої освіти*

галузі знань *A Освіта*

спеціальності *A4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)*

предметної спеціальності *A4.07 Середня освіта (Географія)*

за освітньо-професійною програмою *Середня освіта (Географія. Історія)*

мова навчання: *українська*

2025-2026 навчальний рік

Розробник програми:

Ігор ОПРЯ, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії

Ухвалено на засіданні кафедри всесвітньої історії

Протокол № 10 від 26 серпня 2025 року

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної

програми

Станіслав ПРИДЕТКЕВИЧ

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. Метою викладання навчальної дисципліни «Історія світових цивілізацій (Стародавній світ)» є формування у студентів уявлення про закономірності та особливості розвитку цивілізацій Стародавнього Сходу, Греції та Риму, опануванні ними навичок аналізу історичних подій, встановлення причинно-наслідкових зв'язків та розуміння впливу цих цивілізацій на подальший розвиток людства.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма здобуття вищої освіти
Рік навчання	1
Семестр вивчення	2
Кількість кредитів ЄКТС	2
Загальний обсяг годин	60
Кількість годин навчальних занять	30
Лекційні заняття	16
Практичні заняття	-
Семінарські заняття	14
Лабораторні заняття	-
Самостійна робота	30
Форма підсумкового контролю	екзамен

3. Статус дисципліни *обов'язковий освітній компонент професійної підготовки.*

4. Передумови для вивчення дисципліни. Вивчення навчальної дисципліни «Історія світових цивілізацій (Стародавній світ)» передбачає базові знання у студентів, які вони отримали у школі вивчаючи «Історію України» та «Всесвітню історію».

5. Програмні компетентності навчання

Інтегральна компетентність	Здатність виконувати спеціалізовані практичні завдання та вирішувати проблеми з організації базової середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів педагогіки, психології, а також методики навчання та предметних знань з географії, історії та
-----------------------------------	---

	громадянської освіти і характеризуються комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти.
Загальні компетентності	ЗК 02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК 12. Оперування у професійній діяльності базовими знаннями про особливості розвитку людства у різні історичні періоди. Здатність до застосування знань для проведення логічних зіставлень зі сучасністю. Розуміння основних закономірностей й особливостей соціально-політичного й економічного розвитку країн і регіонів світу, співставлення їх спільних та відмінних рис.

6. Програмні результати навчання:

ПРН 01. Знання та розуміння основних концепцій, парадигм, теорії та загальної структури географічної та історичної наук, предмету їх дослідження, місця і зв'язків в системі наук, етапів історії розвитку географії.

ПРН 02. Вільне володіння географічною та історичною термінологією і номенклатурою.

ПРН 09. Знання основних історичних подій та етапів розвитку світових цивілізацій та території України.

ПРН 11. Уміння охарактеризувати природні та суспільні просторові утворення, пояснити їх особливості і взаємозв'язки, сформовані географічним положенням та історичними чинниками.

7. Методи навчання: Словесні, наочні методи: лекція, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, диспут, мозкова атака, робота з першоджерелами, словниками, посібниками, дидактичними матеріалами та іншими джерелами інформації, робота з інтернет-публікаціями та матеріалами вебсайтів, створення й демонстрування презентацій; технології дистанційного навчання.

8. Засоби діагностики результатів навчання: опитування, тести, самостійна робота, співбесіда, модульна контрольна робота, зокрема із використанням модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища

MOODLE, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, студентські презентації та виступи на наукових заходах.

9. Програма навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		лекційні заняття	семінарські заняття	самостійна робота
Тема 1. Вступ до історії Стародавнього світу. Проблеми хронології та періодизації.	6	2		4
Тема 2. Давні цивілізації Стародавнього Сходу.	4	2		2
Тема 3. Утворення та розвиток цивілізації Стародавнього Єгипту.	6		4	2
Тема 4. Риси розвитку Межиріччя. Стародавній Вавилон.	4		2	2
Тема 5. Розвинуті цивілізації Стародавнього Сходу. Індія. Китай.	4	2		2
Тема 6. Зародження та розвиток Індійської цивілізації.	4		2	2
Тема 7. Стародавня Китайська цивілізація.	4		2	2
Тема 8. Становлення та розвиток Давньогрецької цивілізації.	6	2		4
Тема 9. Класична Греція: афінська демократія та становлення громадянського суспільства.	6	2	2	2
Тема 10. Елліністична доба Стародавньої Греції.	4	2		2
Тема 11. Римська республіка: політичні інститути та розвиток громадянського суспільства.	6	2	2	2
Тема 12. Римська імперія в I – V ст. н.е.	6	2		4
Разом годин	60	16	14	30

10. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною

мотивацією здобувачів. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів здобувачів при обговоренні питань семінарського заняття, виконанні аналітичних завдань. Самостійна робота оцінюється під час співбесіди. Форма модульного контролю: модульна контрольна робота. Формою підсумкового контролю у першому семестрі є залік, у другому семестрі – екзамен.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Досягнення здобувачів вищої освіти оцінюються за 100-бальною системою. Навчальна дисципліна завершується екзаменом і розподіл балів відбувається за наступною схемою: семінарські заняття – 20 балів, модульна контрольна робота – 30 балів, самостійна робота – 10 балів.

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Сума
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	40 балів	100 балів
20 балів	30 балів	10 балів		

Критерії оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів.

Оцінювання на семінарських заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка». Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на практичних заняттях рівний 12.

Відповіді студентів на семінарських заняттях оцінюються за 12-бальною системою за наступними критеріями:

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.
	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спроби розповісти суть заданого матеріалу, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить

		спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості узагальнення.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний певною мірою відтворити його; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
	5	Здобувач вищої освіти знає половину навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості узагальнення але окремі висновки не логічні, не послідовні.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання, користуватися додатковими джерелами.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок; вміє самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовує термінологію; здатен скласти таблиці, схеми.
	8	Знання здобувачем вищої освіти досить повні, він достатньо вільно застосовує вивчений матеріал; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.
Високий (творчо-професій ний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний самостійно вивчити матеріал; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і

		використовувати інформацію; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.
--	--	--

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота проводиться у формі письмової відповіді на заздалегідь запропоновані питання з навчальної дисципліни. Модульна контрольна робота складається з трьох питань, відповідь на кожне з яких оцінюється максимум у 10 балів. Відповідно максимальна оцінка за модульну контрольну роботу – 30 балів. Для зарахування модульної контрольної роботи мінімальна кількість набраних балів повинна становити не менше 18 балів, у іншому випадку МКР потрібно виконати повторно.

При оцінюванні відповіді на кожне питання застосовуються такі критерії:

10 балів – відповідь на питання повна, ґрунтовна, аргументована, студент досконало орієнтується в навчальному матеріалі, творчо застосовує теоретичний апарат дисципліни, вміє аналізувати різні концепції, робить аргументовані висновки, демонструє власне бачення проблеми й шляхів її розв’язання;

8-9 балів – відповідь на питання загалом вірна, студент орієнтується в навчальному матеріалі, втім у відповіді зустрічаються незначні помилки чи неточності;

6-7 балів – відповідь на питання часткова, неповна, втім студент демонструє обізнаність із загальними питаннями навчальної дисципліни та виявляє окремі елементи самостійного мислення;

0-5 балів – відповідь уривчаста, логічно незв’язана, має грубі помилки, або ж відповідь відсутня взагалі.

Критерії оцінювання самостійної роботи (аналітичні завдання, співбесіда)

Відповідь оцінюється у 10 балів, якщо: студент демонструє високий рівень знань та усвідомлення опрацьованого матеріалу, висловлює власну точку зору стосовно питань, які є предметом обговорення. Відповідь повна, аргументована, логічна.

Відповідь оцінюється у 8-9 балів, якщо: студент демонструє середній або вище середнього рівень знань та усвідомлення опрацьованого матеріалу, з труднощами висловлює власну точку зору стосовно питань, які є предметом обговорення. Відповідь не повна, має прогалини в аргументації.

Відповідь оцінюється у 6-7 балів, якщо: студент демонструє середній або нижче середнього рівень знань та усвідомлення опрацьованого матеріалу, з труднощами може висловити власну точку зору стосовно питань, які є предметом обговорення. Відповідь не повна, та недостатньо аргументована, містить логічні помилки.

Відповідь оцінюється у 0-5 балів, якщо: студент не може продемонструвати хоча б мінімальні знання з опрацьованого матеріалу, не

може висловити власну точку зору стосовно питань, які є предметом обговорення. Відповідь неповна, неаргументована, нелогічна, або відсутня взагалі.

Рейтингова оцінка з кредитного модуля

Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння здобувачем вищої освіти певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення.

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою
90-100	A (відмінно)	відмінно
82-89	B (дуже добре)	добре
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	задовільно
60-66	E (достатньо)	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

Перескладання рейтингових оцінок (від 60 і більше балів) з метою їх підвищення дозволяється лише у виняткових випадках за погодженням з деканом факультету та з дозволу ректора університету.

12. Політика курсу.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

URL: <https://integrity.kpnu.edu.ua/>

Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають лекційні та семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані

дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. «Положення про організацію освітнього процесу в КПНУ імені Івана Огієнка».

URL:

<https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>

Неформальна та інформальна освіта. Визнання КПНУ ім. І. Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти регламентовано «Положенням про результати навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти».

URL:

<https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view>

13. Умови визначення успішного засвоєння освітнього компоненту:

- кредити присвоюються здобувачам вищої освіти після завершення навчальної дисципліни та успішного оцінювання досягнутих ними результатів навчання;

- критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти оцінювання результатів навчання є досягнення ним мінімального порогового рівня оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компоненту та мінімального порогового рівня оцінки за освітнім компонентом загалом, яких складає 60 % від максимально можливої кількості балів, визначеної відповідними нормативними документами Університету;

- здобувачам вищої освіти, які за результатами підсумкового контролю отримали незадовільну оцінку, дозволяють ліквідувати академічну заборгованість після належної підготовки;

- ліквідацію академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяють до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускають не більше двох разів: перший раз – викладачеві, другий – комісії, яку створюють за розпорядженням декана факультету;

- за неуспішного проходження оцінювання результатів навчання за освітнім компонентом кредити здобувачу вищої освіти не присвоюють.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)»

URL: https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view

14. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.

Вивчення курсу не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання технічних засобів для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор). Передбачається

застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE. Можливе використання застосунків для проведення відеоконференцій.

15. Рекомендована література

Основна

1. Балух В. О. Історія античної цивілізації: підруч. для студ. вищ. навч. закл.: у 3 т. Т. 1: Стародавня Греція. Чернівці, 2016. 656 с.
2. Балух В. О. Історія античної цивілізації: підруч. для студ. вищ. навч. закл.: у 3 т. Т. 2: Стародавній Рим. Чернівці, 2016. . 670 с.
3. Історія європейської цивілізації. Греція / за ред. Умберто Еко. Харків, 2024. 1168 с.
4. Історія європейської цивілізації. Рим / за ред. Умберто Еко. Харків, 2024. 1040 с.
5. The World History Workbook: The Ancient World to the Present. New York, 2023. 480 p.

Допоміжна

1. Голованов С. Історія стародавнього світу: навч. посібн. в 5-ти т. Київ, 2022.
2. Колісніченко А. І. Історія держави і політико-правових вчень Стародавньої Греції та Риму: навчальний посібник Миколаїв, 2002.
3. Кун М. А. Легенди та міфи Стародавньої Греції. Сімферопіль, 1999.
4. Мустафін О. Справжня історія Стародавнього часу. Київ, 2019. 400 с.
5. Опря І. А. Боротьба Афін і Спарти за гегемонію у Стародавній Греції у V ст. до н. е. *Science and society: modern trends in a changing world. Proceedings of the 2nd International scientific and practical conference.* MDPC Publishing. Vienna, Austria. 2024. 458-462.
6. Опря І. А. Нобілітет у період кризи республіканської системи у Стародавньому Римі. *Глобалізаційні виклики економіки, обліку, фінансів та права: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції* (Полтава, 14 вересня 2023 р.) Полтава: ЦФЕНД, 2023. С. 73-75.
7. Ручинська О. А., Сергеев І. П. Історія Стародавнього Сходу: навч.-методичний посібник. Харків, 2008.
8. Скирда В. В., Шрамко Б. А. Історія первісного суспільства: підручник. Харків, 2018.
9. The World's Story 1: The Ancients. Revised ed. Green Forest, 2024. 320 p.
10. Ancient History: A Very Short Introduction / by J. M. Roberts. Oxford, 2021. 168 p.
11. The Penguin History of the Ancient World / by J. M. Roberts. Updated ed. London, 2021. 640 p.
- Авдієв В. І. Історія Стародавнього Сходу. Харків, 2002.

12.A Global History of the Ancient World / ed. by L. Neal. London, 2022.
520 p.

16. Рекомендовані джерела інформації

1. Електронна бібліотека з історії України та всесвітньої історії. URL: <https://history.vn.ua/>
2. Львівська національна бібліотека України імені Василя Стефаника. URL: <https://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/golovna2/>
3. Наукова бібліотека Львівського університету імені Франка. URL: <https://www.lnulibrary.lviv.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>
6. Національна Парламентська бібліотека України
URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>